

свій час. Яскраво виражений екзистенційний характер творчості вченого і філософа спонукав його шукати шлях до щастя людини, який бачився ним через поєднання розуму, чуттєвої інтуїції «серця» та щирої віри.

На прикладі життя і творчості видатного вченого Блез Паскаля ми намагались поставити питання про співвідношення знання і віри – цих двох протилежних напрямів досягнення людиною світу. Чи у всьому протилежні знання і віра? Так, в гносеологічному аспекті знання і віра вступають в суперечність, однак, в людській свідомості вони цілком можуть поєднуватись, доповнюючи одне одного. Про це свідчить життя і творчість видатних вчених, яскравим представником яких є власник віртуозного розуму і щиро віруючий християнин Блез Паскаль.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Стрельцова Г.Я. Блез Паскаль. М.: Мысль, 1979. 237с.
2. Стрельцова Г.Я. Декарт и Паскаль. Вопросы философии. 1985. № 3. С. 100 – 112.

Оксана Юськів
(Тернопіль, Україна)

РОЗВИТОК ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ В ЗАКЛАДАХ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Великий психологічний словник визначає категорію “ціннісні орієнтації” як важливий компонент світогляду особистості або групової ідеології, який виражає (представляє) переваги і прагнення особистості або групи стосовно тих чи інших узагальнених людських цінностей (благополуччя, здоров’я, комфорт, пізнання, громадянські свободи, творчість, праця тощо). [2]

На відміну від навчання, формування ціннісних орієнтацій часто розглядається як основна мета і сутність виховання.

Концепція виховання гуманістичних цінностей вихованців визначає базовими гуманістичними цінностями, що характеризують індивідуальну культуру особистості, рівень її вихованості, добро, відповідальність, совість. [1]

Поняття ціннісних орієнтацій особистості введено в науковий обіг соціологами Вільямом Томасом і Флоріаном-Вітольдом Знанецьким у 20-ті роки ХХ ст. Ціннісні орієнтації розглянуто як соціальну настанову особистості, що регулює її поведінку; найважливіший складник структури особистості, закріплений життєвим досвідом індивіда, сукупністю його переживань і виокремлюють значуще, істотне для нього від незначного, несуттєвого. Сукупність сформованих, усталених ціннісних орієнтацій утворює забезпечує стійкість особистості, спадкоємність певного виду поведінки та діяльності, що виражається в спрямованості його потреб та інтересів. Ціннісні орієнтації є тим регулювальним чинником, що детермінує мотивацію особистості. Розвинені ціннісні орієнтації – ознака зрілості особистості, показник міри її соціальності. Найважливішими ціннісними орієнтаціями особистості визначено патріотизм, колективізм, гуманізм, творчість. Формування особистісної ціннісної структури індивіда виступає найважливішим чинником процесу соціалізації, за допомогою якого людина стає повноправним членом суспільства у всій повноті соціальних взаємин.

Цінності конкретної особистості формуються під впливом соціального середовища, особливостей тих соціальних груп, до яких вона належить. Індивідуальні цінності є найважливішим компонентом структури особистості, вони виконують функції регуляторів поведінки й виявляються у всіх сферах людської діяльності.

Одним з таких середовищ, є позашкільний навчальний заклад. Тому перед позашкільними навчальними закладами постають складні завдання організації змістовного дозвілля учнівської молоді, прилучення її до цінностей культури. Сьогодні потребує активізації зусиль, спрямованих на формування ціннісних орієнтацій дітей та підлітків.

Процеси розвитку українського суспільства вимагають вдосконалення шляхів забезпечення духовного потенціалу особистості. Цьому сприяє низка державних документів: Концепція національного виховання, Концепція позашкільної освіти та виховання, Закон України “Про позашкільну освіту”.

Позашкільна освіта та виховання - процес безперервний. Він не має фіксованих термінів завершення і послідовно переходить із однієї стадії в другу від створення умов сприятливих для творчої діяльності дітей та підлітків, до забезпечення їх співробітництва у творчому процесі та самостійної творчості, яка і формує потребу особистості у подальшому сприйнятті світу.

Особливості позашкільного навчально – виховного процесу полягає у проектуванні таких педагогічних методик та технологій, що могли б якнайповніше допомогти дітям зорієнтуватися і самореалізуватися у складній багатогранній соціокультурній ситуації.

Протягом історії розвитку позашкільної освіти позашкільні навчальні заклади виконували роль інституту виховання дітей та молоді.

Головна мета позашкільної освіти та виховання – створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей та учнівської молоді у вільний від навчання час, підготовка підлітків до життя в умовах переходу до ринкової економіки при впровадженні якісно нових форм організації позашкільної життєдіяльності підлітків, дослідницької, технічно – конструктивної, художньої, декоративно прикладної, еколого – прикладної, туристично – краєзнавчої та інших видів творчості.

Основними завданнями позашкільної освіти та виховання є:

- формування суспільно – громадського досвіду особистості;
- розвиток, стимулювання та реалізація її духовного і творчого потенціалу;
- створення системи пошуку, розвитку і підтримки юних талантів і обдарувань для формування творчої та наукової еліти у різних галузях суспільного життя;
- залучення до особистісно значущих соціокультурних цінностей, потреба у яких не забезпечується системою базової освіти;
- задоволення її потреб у професійному самовизначенні;
- забезпечення соціально – педагогічного захисту неповнолітніх та організації їх дозвілля;
- розвиток психофізичних ресурсів зміцнення здоров'я підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання;
- виховання валових якостей, формування активної життєвої позиції, здорового способу життя засобами культури.

Позашкільні навчальні заклади мають найбільший вагомий, найбільш значний потенціал у формуванні цінностей дітей та молоді. В позашкільних закладах вихованці починають навчатися з п'ятирічного віку. Тому одним з найважливіших завдань керівників гуртків, є формування й розвиток у дітей моральності, вихованості, ціннісних орієнтирів.

Молодший шкільний вік – це вік формування почуттів і моральної поведінки. „Утвердити в кожній дитині доброту, сердечність, чуйність до всього живого й красивого, - писав В.Сухомлинський, - елементарна азбучна істина шкільного виховання, з цієї істини починається школа. Справжнє виховання полягає у тому, щоб моральний ідеал добра, правди, честі, духовної краси жив у кожному юному серці, утверджувався в активній діяльності як невід'ємна частина власного єства, власної думки, почуттів, намірів”. [4]

Формування у дітей ціннісних орієнтирів, їх реалізація в поведінці є визначними у період становлення особистості, тому що соціальні наслідки вчинку дитини ще складно передбачити, враховувати їх у своїй поведінці. Вже в молодшому шкільному віці важливо так будувати навчально-виховний процес, щоб діти, систематично отримуючи знання та уявлення, опинялись також у життєвих ситуаціях, що сприяють емоційному переживанню отриманих знань, а отже – їх усвідомленню і закріпленню. Цій проблемі надавали великого значення багато педагогів-практиків у їхній навчально-виховній діяльності, а також вчених-науковців, що досліджували означену проблему протягом років. В молодшому

шкільному віці ціннісні орієнтації є об'єктом виховання, цілеспрямованого впливу. Різні ціннісні орієнтири є ознакою духовної сформованості, самодостатності особистості, показником рівня її вміння жити серед людей, тобто в суспільстві. Завдання і покликання позашкільного закладу полягає в тому, щоб зміцнити й утвердити ці моральні цінності дитини, які вона здобула в колі своєї родини, які їй прищеплені з молоком матері, материнською ласкою і почуттями, батьківською любов'ю і силою духу. [3]

Заняття в гуртках є важливим і позитивно впливає на формування у вихованців цілого комплексу соціально цінних якостей їх особистості.

У цілісному процесі трудової діяльності важливі роль відіграють такі психічні процеси, як сприймання, увага, мислення та ін.. Підготовка до праці, вивчення можливостей кожного учня залежить від того, наскільки сформовані ці процеси, наскільки вони розвиваються.

Велику роль у здійсненні трудових процесів відіграє емоційно – вольова регуляція. Такі почуття як, радість, задоволення від успішного виконання роботи відіграють позитивну роль у реакції суб'єкта на трудовий процес, в подальшому ставленні до виконаної роботи. Такий стимулюючий ефект мають і почуття трудового підйому, ентузіазму, впевненості. А ускладнення в роботі можуть викликати почуття напруженості, невпевненості, розгубленості, навіть паніки, що негативно позначаються на праці.

Робота гуртка базує свою освітню діяльність на таких складових компонентах: гуманізація навчально – виховного процесу, суб'єкт - суб'єктна взаємодія, співробітництво та співтворчість вихованців і керівника гуртка; використання інтерактивних методів навчання (дискусійних, ситуативного моделювання, колективно – групових тощо); використання проектних технологій творчої діяльності (колективних, групових, індивідуальних); організація пошукової та науково – дослідницької діяльності вихованців; психолого – педагогічних супроводів творчо обдарованих і талановитих вихованців.

З вище згаданого можна зробити висновок, що виховними можливостями, що сприяють формуванню творчої активності та ціннісних орієнтацій вихованців є гурток.

Гурток – соціальне середовище творчої самореалізації вихованців.

Гурток забезпечує мінімізацію внутрішнього опосередкування міжособистісного впливу в колективі однолітків: особливістю суб'єкт - суб'єктної взаємодії в колективі, об'єднаних спільним бажанням досягти результатів в пізнавальній і творчій діяльності, є той факт, виховні впливи здійснюються майже за повної відсутності внутрішнього опору, який їх блокує. У такій ситуації вихованець переважно налаштований щодо пропозиції, прикладу або вимоги свого товариша про включення у пізнавальну або творчу діяльність та є максимально зацікавленим у її кінцевому результаті.

Гурток забезпечує позитивне наслідування як виховний механізм у колективі однолітків – взаємодіючи між собою у процесі неформального спілкування вихованців помічаючи один в одного значущі для себе та інших позитивні особистісні якості (активність у пізнавальній та творчій діяльності, оригінальність, прагнення до лідерства тощо).

Гурток дозволяє відчувати емоційний захист та комфорт у творчому середовищі однолітків і однодумців.

Література:

1. Бех І.Д. Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів/ Бех І.Д. Ганусенко Н.І., Чорна К.І. // Шкільний світ. – 2005. - № 45.
2. Большой психологический словарь / сост. и общ. ред. Б.Г. Мещеряков, В.П. Зинченко. – СПб. Прайм-ЕВРОЗНАК, 2007. – 672 с.
3. Державний стандарт початкової освіти // Початкова школа. – 2011. - №7.
4. Сухомлинський В.О. Виховання моральних стимулів до праці у молодого покоління. – К.: Знання, 1961. – 44с.

**Іван Зуляк,
Андрій Кліш,**